ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Etnografía - Entidades culturais e deportivas - Acontecimentos do ano - Administración municipal.

Director: Alfredo Erias Martínez
Secretario: José Manuel Santos Cobelo

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

Dos traballos firmados responden os seus autores; dos demais, a dirección do ANUARIO.

Cuberta:
Muller na cociña (sin título). Oleo sobre tabla 30 × 19,6 cm. Dátase a través dun apunte feito o 24 de novembro de 1895 e é obra do betanceiro Francisco Javier Martínez Santiso.

Contracuberta:
Blasón municipal de Betanzos existente na Ponte das Cascas. O ano 1846 colocouse alí, coincidindo coas obras de recompoñemento da ponte, que fora deteriorada polos ingleses do xeneral Moore en 1809 no intento de cortarlles o paso ós franceses que os perseguían. Debuxo de Alfredo Erias.

Depósito Legal: C-430-84
Imprime: Lugami - Betanzos.

Deseño da Cuberta: Alfredo Erias

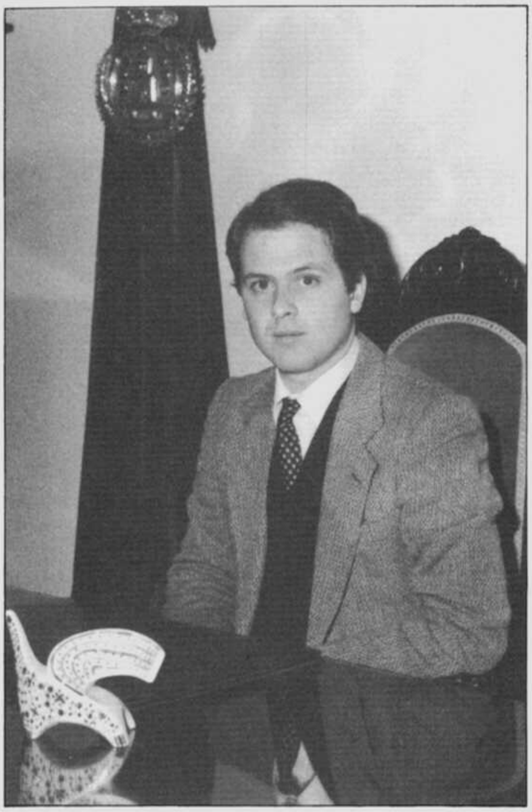

F Fersal

Ilmo. Sr. Don Antolín Sánchez Presedo
Alcalde-Presidente do Excmo. Concello de Betanzos

Este "ANUARIO BRIGANTINO 1983" comenza unha nova etapa na vida da publicación. Abrese unha singradura decisiva á que corresponde definir os perfís que caracterizarán esta obra durante o seu segundo período, hasta agora determinada polas peculiaridades que supón unha reaparición e o tributo dun merecido homenaxe ó seu primeiro director, o sempre lembrado don Francisco Vales Villamarín.

O esforzo que supón esta edición, somente pode xustificarse pola importancia das finalidades que pretendemos: recuperar a nosa tradición e dinamizar a nosa cultura, enriquecendo a convivencia cotidiana e estabelecendo unha canle de comunicación que proxecte Betanzos no espacio e no tempo.

Durante 1983 cumpríase 150 anos da perda da nosa condición de capital provincial, 100 anos da presencia do ferrocarril na nosa cidade e tamén 100 anos da aparición do primeiro periódico local, "EL CENSOR", do que facemos unha edición facsímil. Desexaríamos que o ano 1983 marcase no futuro a data na que Betanzos comenza o seu despegue e rexurdimento. Este é un compromiso que vencella a todos.

Quero expresar, no nome da Corporación que presido, o meu agradecimento a cantas persoas e entidades colaboraron, calqueira que fose o xeito e maneira, na xestación deste Anuario. A sua xenerosidade merece o noso recoñecimento.

Indice

PAX.

HISTORIA,...

La embarcación de Santa María do Azougue (Betanzos), por FERNANDO ALONSO ROMERO 11

Aportación a las relaciones entre Betanzos y La Coruña, por MIGUEL GONZALEZ GARCES 17

Relación entre Betanzos e A Coruña no século XVI, por ISMAEL VELO PENSADO.... 31

Apuntes sobre el Barrio de la Magdalena hace dos siglos, por MANUEL ARES FARALDO 39

Etimologías de topónimos coruñeses (I), por LUIS MONTEAGUDO GARCIA......... 43

Datos para una Historia Postal: Marcas postales de Betanzos s. XVIII y XIX, por ANDRES GARCIA PASCUAL........ 51

Una bandera histórica de Betanzos en el Museo de la Real Academia Gallega, por JUAN NAYA PEREZ........ 57

No nos hicieron caso, por BRAIS DA BOUZA........ 59

Cien años de periodismo local (1883-1983), por JOSE ANTONIO MIGUEZ............ 67

A prensa betanceira (I): De "El Censor" a "Por la Patria" 1883-1898, por XESUS TORRES REGUEIRO........ 69

A chegada do ferrocarril a Betanzos, por ALFREDO ERIAS MARTINEZ............ 85

El cultivo del lúpulo en Galicia: Una riqueza perdida, por MAINO........ 101

"A formiguiña que foi", por FRANCISCO VALES-VILLAMARIN VIA............ 105

PAX.

ARTE, LITERATURA,...

Algunas reflexiones sobre el románico rural gallego, por MANUEL NUÑEZ RODRIGUEZ 113

Un capítulo perdido de la pintura brigantina: Los Murales de Santa María de Pontellas, por JOSE MANUEL GARCIA IGLESIAS 121

Francisco Javier Martínez Santiso (1868-1934): Notas biográficas, por ROSINA MARTINEZ BARRAL 133

A memoria viva de Betanzos, por DOMINGO GARCIA SABELL 151

Galicia, luces e sombras, por LUIS ALVAREZ POUSA 153

O Consello da Cultura Galega, por RAMON PIÑEIRO 155

Poetas betanceiros en la emigración: Enrique Sóñora Couceiro, por ANDRES BEADE DOPICO 157

No nome de Betanzos: A nosa cultura máis aló das fronteiras, por ALEXANDRE BARANDELA E ANDRES BEADE 161

Lembranza de Vales Villamarín e Betanzos, por ENRIQUE CHAO ESPINA 165

Xusto e Xoana, por RICARDO GARCIA GONDELL 166

Debuxos do Globo-1983, por ANTONIO PALLA 167

ETNOGRAFIA,...

En «La Casilla» de Betanzos: Tres generaciones guardan el secreto de la tortilla más famosa de España, por JORGE VICTOR SUEIRO 171

As "augadoras" de Betanzos e a sua desaparición, por ALFREDO ERIAS MARTINEZ. 175

"A rifa do porco, os serenos e o neno", por ANTONIO NOGUEROL OTERO 179

Manuel Casanova e Julio Mourón: dous betanceiros que manteñen viva a tradición da nosa artesanía, por FRANCISCO-JOSE CASTIÑEIRA PURRIÑOS 181

ENTIDADES CULTURAIS E DEPORTIVAS

Asociacións culturais 187

Deporte-1983 en Betanzos, por FRANCISCO-JOSE CASTIÑEIRA PURRIÑOS 195

ACONTECIMENTOS DO ANO 201

ADMINISTRACION MUNICIPAL 241

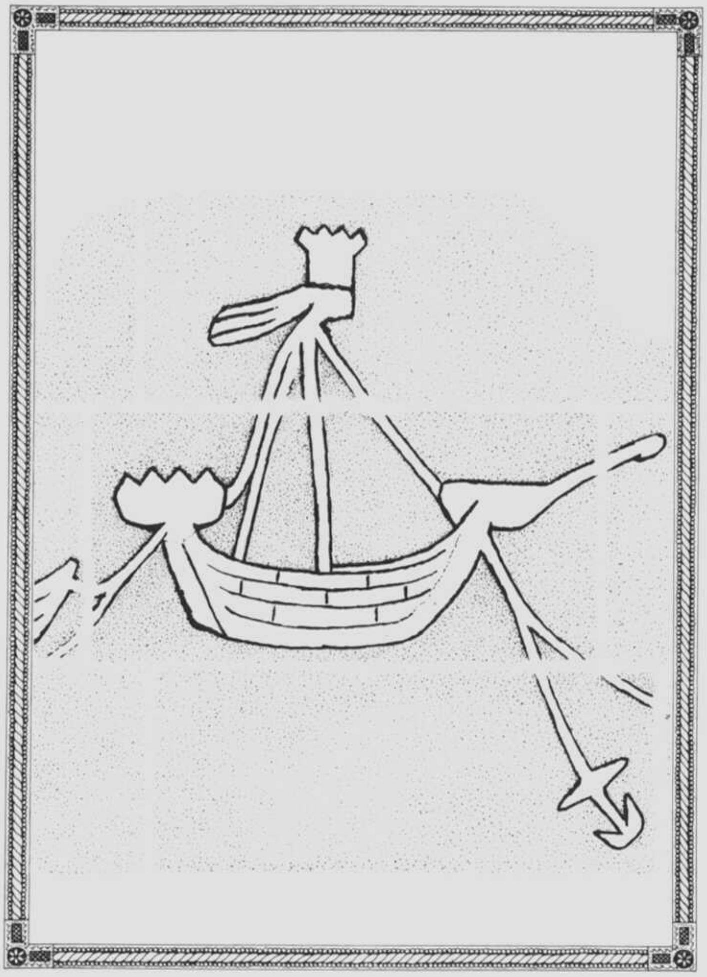

HISTORIA

...